

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 1 oktober 2014

Ö 2937-13

KLAGANDE

RS med uppgiven firma Rajkumar's export Corporation

101 A Lady Ratan Tower

Dainik Shivner Marg., Worli

IN-Bombay - 400018

Indien

Ombud: Advokat CR

MOTPART

H&M Hennes & Mauritz AB, 556042-7220

Regeringsgatan 48

106 38 Stockholm

Ombud: Advokat MB

SAKEN

Avvisande av talan m.m.

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts beslut 2013-05-31 i mål Ö 3455-13

Dok.Id 97677

HÖGSTA DOMSTOLEN
Riddarhustorget 8

Postadress
Box 2066
103 12 Stockholm

Telefon 08-561 666 00
Telefax 08-561 666 86
E-post:
hogsta.domstolen@dom.se
www.hogstadamstolen.se

Expeditionstid
08:45-12:00
13:15-15:00

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen avslår överklagandet.

RS förpliktas att ersätta H&M Hennes & Mauritz AB:s rättegångskostnader i Högsta domstolen med 62 000 kr avseende ombudsarvode. RS ska betala ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från dagen för Högsta domstolens avgörande tills betalning sker.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

RS har yrkat att Högsta domstolen ska godta den säkerhet som han har ställt och återförvisa målet till tingsrätten för fortsatt behandling. Han har även yrkat att H&M Hennes & Mauritz AB:s yrkande om ersättning för rättegångskostnader i tingsrätten under alla omständigheter ska lämnas utan bifall.

H&M Hennes & Mauritz AB har motsatt sig att hovrättens beslut ändras.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

SKÄL

Bakgrund och frågorna i Högsta domstolen

1. RS har väckt talan mot H&M med yrkande att bolaget ska förpliktas att betala skadestånd till honom med 27 462 057 USD jämte ränta. Sedan stämning utfärdats yrkade H&M att RS skulle föreläggas att ställa säkerhet för bolagets rättegångskostnader i målet. H&M förklarade sig inte kunna godta en säkerhet understigande 3,5 miljoner kr.

2. RS ställde säkerhet i form av en bankgaranti om 1,5 miljoner kr för H&M:s rättegångskostnader. Garantins giltighetstid är begränsad till cirka fem år och löper ut den 31 januari 2018.
3. Tingsrätten fann att den begränsade giltighetstiden medförde att bankgarantin inte kunde godtas och avvisade käromålet. Hovrätten har avslagit överklagandet. Enligt hovrätten kunde garantin inte underkännas på den grunden att den var begränsad i tiden. Beloppet 1,5 miljoner kr bedömdes emellertid inte tillräckligt för att täcka de rättegångskostnader som RS kunde bli skyldig att betala.
4. RS har i Högsta domstolen anfört att den erbjudna bankgarantin utgör erforderlig säkerhet för de rättegångskostnader som han kan bli skyldig att betala till H&M. Han har vidare hävdad att en tillämpning av domstolarnas beslut skulle innebära att han förvägrades domstolsprövning, s.k. déni de justice, och därmed strida mot artikel 6.1 i Europakonventionen.
5. Högsta domstolen har att bedöma om den ställda bankgarantin ska godtas som säkerhet för de rättegångskostnader som RS kan bli skyldig att betala till H&M. Den första frågan är därvid om bankgarantins belopp, 1,5 miljoner kr, kan förväntas täcka H&M:s rättegångskostnader. Den andra frågan är om begränsningen i tiden medför att säkerheten ska underkännas. Den tredje frågan är om ett beslut att inte godta den säkerhet som RS har ställt strider mot hans rätt att få sin sak prövad.

Beloppets storlek

6. Enligt 1 § lagen (1980:307) om skyldighet för utländska käreande att ställa säkerhet för rättegångskostnader ska käreanden ställa säkerhet ”för de rättegångskostnader som han genom lagakraftägande avgörande i målet kan bli

skyldig att betala”. Det innebär bl.a. att säkerheten redan från början ska avse kostnaderna för alla instanser där målet kan förväntas bli prövat. Enligt 3 § ska säkerheten bestå av pant eller borgen. Är inte säkerheten godkänd av svaranden, ska den prövas av domstolen. Bestämmelser om hur säkerhet ska vara beskaffad finns, för andra situationer, i 2 kap. 25 § utsökningsbalken och 15 kap. 6 § andra stycket rättegångsbalken.

7. När beloppet bestäms är alltså utgångspunkten den ersättning för rättegångskostnader som domstolarna kan förväntas tillerkänna svaranden om käromålet avslås. Det bör därför tas hänsyn till alla faktorer som är relevanta för bedömningen av svarandens rättegångskostnader. För att säkerheten ska fylla sin funktion – att skydda svaranden mot risken att inte få sina rättegångskostnader ersatta – bör beloppet fastställas med en viss marginal. Målets komplexitet i sak och i rättsligt avseende har betydelse liksom exempelvis tvistebeloppet, kostnaderna för att föra bevisning, kärandens sätt att föra sin talan och möjliga processuella tvistefrågor. Beräkningen bör normalt bygga på antagandet att tvisten kommer att prövas i sak i två instanser. En förutsättning bör vidare vara att svarandens talan förs på ett kvalificerat sätt mot gängse ombudsersättning men utan att ombudsinsatsen överdrivs.

8. Med dessa utgångspunkter kan inte bankgarantins belopp anses ge erforderlig marginal för H&M:s förväntade rättegångskostnader. Säkerheten kan sålunda redan på den grunden inte godtas.

Den begränsade giltighetstiden

9. Normalt finns det anledning att utgå från att en rättegång i ett mål av det aktuella slaget kan avslutas inom fem år. Men det kan inträffa att processen av olika skäl tar längre tid. I ett sådant fall kommer svarandens skydd, om säkerheten är begränsad till fem år, att helt falla bort. Särskilt betänkligt är att

käranden kan påverka tiden för lagakraftäggande avgörande genom olika åtgärder i processen och därmed i praktiken påverka om svaranden kommer att ha säkerhet för sina rättegångskostnader.

10. Det anförda medför att det normalt inte är godtagbart att giltighetstiden för en bankgaranti är begränsad och att fem år i varje fall är en alltför kort tid (jfr NJA 1989 s. 52, med hänvisning till NJA 1986 s. 419, angående tidsbegränsning för säkerhet vid kvarstad). Även av den anledningen är alltså den säkerhet som RS har ställt otillräcklig.

Rätten till domstolsprövning

11. Kommer det i konflikt med RSs rätt till domstolsprövning att den säkerhet som han har ställt inte godtas? Frågan är först om RS, som indisk medborgare, bosatt och verksam i Indien, skyddas av Europakonventionens krav på rättvis rättegång (artikel 6.1). Konventionen gäller som svensk lag (SFS 1994:1219). En bestämmelse med delvis motsvarande innehåll som artikel 6.1 finns i 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen.

12. Enligt artikel 1 i Europakonventionen ska de parter som har godkänt konventionen garantera var och en som befinner sig under deras jurisdiktion de fri- och rättigheter som anges i avdelning 1 i konventionen, bl.a. artikel 6.1. Genom att RS för talan i svensk domstol finns det en sådan länk mellan honom och Sverige som medför att han befinner sig under svensk jurisdiktion (se Europadomstolens dom den 14 december 2006 i *Markovic m.fl. mot Italien*, no. 1398/03, p. 54). Europakonventionens krav gäller därför till skydd för RS i målet.

13. Enligt artikel 6.1 i Europakonventionen ska var och en vid prövningen av hans civila rättigheter vara berättigad till en rättvis och offentlig förhand-

ling inom skälig tid och inför en oavhängig och opartisk domstol som har upprättats enligt lag. Det framgår av Europadomstolens praxis att detta krav inte är absolut, utan att staterna får införa vissa begränsningar i lag. Sådana begränsningar får dock inte inskränka den enskildes tillgång till domstolsprövning på ett sådant sätt eller i en sådan utsträckning att själva kärnan i denna rätt skadas. En begränsning måste också ha ett legitimt syfte, och det måste finnas en rimlig proportion mellan de åtgärder som vidtas och syftet (se bl.a. Europadomstolens domar den 13 juli 1995 i *Tolstoy Miloslavsky mot Förenade Kungadömet*, no. 18139/91, p. 59, och den 19 juni 2001 i *Kreuz mot Polen*, no. 28249/95, p. 55). Konventionen är vidare avsedd att garantera att rättigheterna inte är teoretiska eller illusoriska utan praktiska och effektiva (se Europadomstolens dom den 28 oktober 1998 i *Aït-Mouhoub mot Frankrike*, no. 103/1997/887/1099, p. 52).

14. Syftet med 1980 års lag och kravet på en utländsk kärende att ställa säkerhet är att skydda svaranden mot risken att han eller hon inte ska få ut sin ersättning för rättegångskostnader, särskilt i fall där en svensk dom inte är verkställbar utomlands (prop. 1996/97:159 s. 7). Detta syfte är legitimt, och kravet på säkerhet framstår som ett proportionerligt och ändamålsenligt sätt att uppnå syftet. Sett i det ljuset kan inte heller kravet på säkerhet för de kostnader som processen för med sig för svaranden betraktas som en grundläggande inskränkning i den utländske kärändens rätt till domstolsprövning.

15. Det står klart att kravet på säkerhet inte skadar själva kärnan i RSs rätt till domstolsprövning i detta fall. Med hänsyn inte minst till det yrkade beloppet kan det inte anses oproportionerligt att kräva en säkerhet som överstiger 1,5 miljoner kr för att tillgodose detta syfte, inte heller att kräva att garantins giltighet inte är begränsad till fem år. Dessa krav kan vidare inte anses medföra att RSs rätt till domstolsprövning blir teoretisk eller illusorisk. Det finns visserligen inte anledning att betvivla att det är kostsamt att ställa erforderlig säkerhet. Men när det i övrigt gäller RSs svårigheter att ställa

säkerhet kan det noteras att han inte har visat att han har uttömt möjligheterna att skaffa en mer omfattande bankgaranti eller att han har undersökt andra möjligheter att uppfylla kravet på säkerhet.

16. Sammantaget kan det krav på säkerhet som ställs i målet inte anses stå i strid med RSs rätt till domstolsprövning enligt artikel 6.1 i Europakonventionen.

Slutsats

17. I enlighet med det anförda ska hovrättens avvisningsbeslut stå fast. Överklagandet ska alltså avslås.

Rättegångskostnader

18. Vad RS har anført beträffande överklagandet av frågan om H&M:s ersättning för rättegångskostnader i tingsrätten utgör inte skäl att ändra hovrättens beslut.

19. Vid denna utgång har H&M rätt till ersättning för rättegångskostnad i Högsta domstolen. Yrkat belopp är skäligt.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Ann-Christine Lindeblad, Gudmund Toijer, Göran Lambertz (referent), Ingemar Persson och Anders Eka
Föredragande justitiesekreterare: Christer Thornefors